

ED

EFTER KIRURGI,
STRÅLBEHANDLING &
HORMONELL BEHANDLING

Chokladfabriken
130315
Martin Hyleborg

VAD ÄR ED?

Erektile Dysfunktion kan definieras som:

Oförmåga att kunna få eller bibehålla en erektion tillräckligt länge för en tillfredsställande sexuell aktivitet.

BAKOMLIGGANDE ORSAKER

ORGANISKA

- Endokrina
- Vaskulära
- Neurogena

PSYKOGENA

- Depression
- Ångest

LIVSSTIL

- Rökning
- Stress
- Alkohol
- Kost/Motion

MEDICINSKA

- Kirurgi
- Bltr-mediciner
- Strålbehandling
- Hormoner

PREVALENS

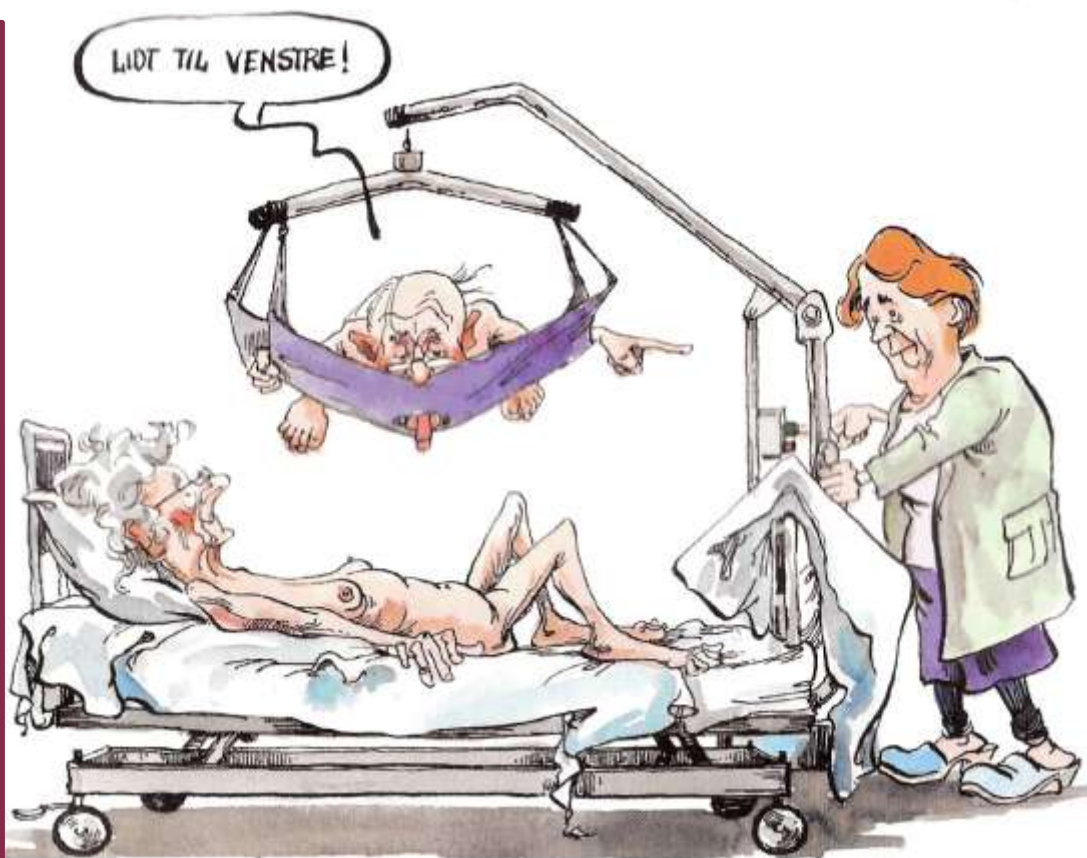
- 5 % 40 år
- 25-30 % > 65 år lider av ED

SEXUELL AKTIVITET

Gamla har väl inte sex?

Sexuellt aktiv senaste månaden

18-24 år	73%
25-34 år	83%
35-49 år	84%
50-65 år	72%
66-74 år	50%
75-84 år	25%
85+	12%

HUR UPPSTÅR EN EREKTION?

Sexuell stimulering av CNS

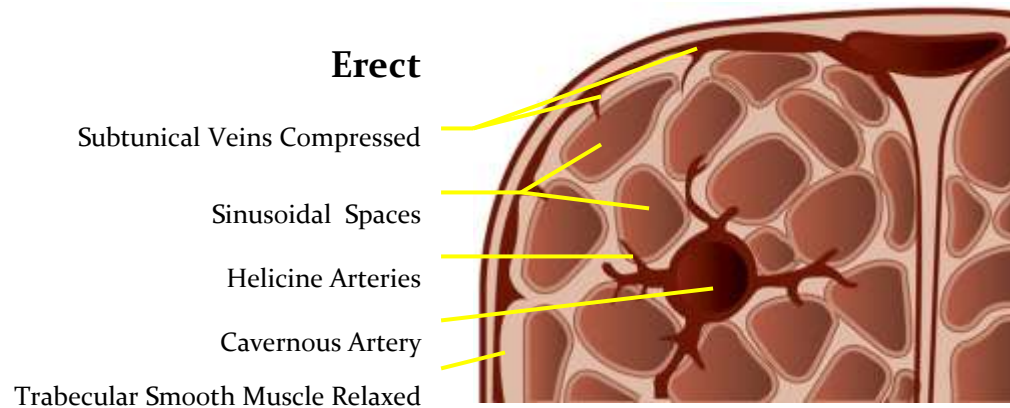
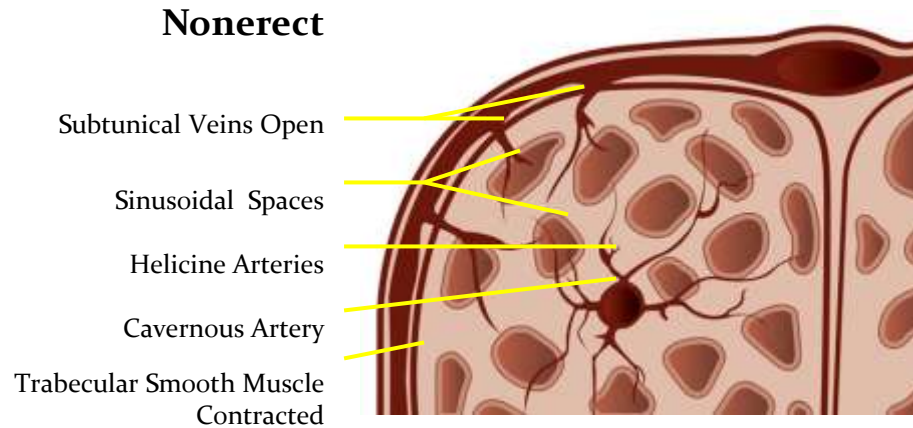
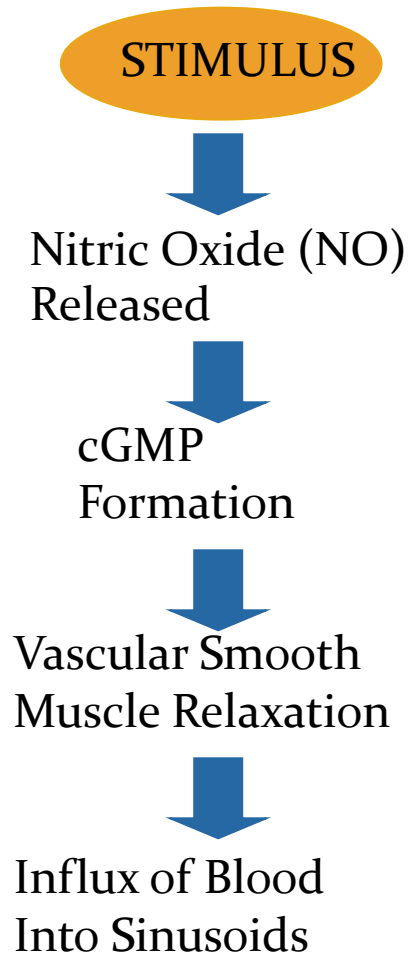
- ◉ Visuellt
- ◉ Taktilt
- ◉ Audiellt
- ◉ Olfaktoriskt

Taktil stimulering av penis

Multifaktoriellt

Ökar blodflödet till penis svällkroppar med 25 %

EREKTIONENS FYSIOLOGI

Adapted: Journal of the American College of Cardiology, Impaired Brachial Artery Endothelium-Dependent and Independent Vasodilation in Men with Erectile Dysfunction and No Other Clinical Cardiovascular Disease. Kaiser, JAmCollCard. 2004, V43: 179-84.

NERVBANOR

- Spinal cord (CNS)
- Nerve branches
- Bladder
- Rectum

Urogenital structures

UTREDNING & DIAGNOS

➤ Anamnes

- Medicinska (somatiska/psykologiska faktorer)
- Sexologiska (IIEF-5, EHS, Relation partner/patient)

➤ Somatisk undersökning (könsorgan,prostata, blodtryck)

➤ Laboratorieprover

- Blodfetter
- Blodsocker
- Testosteron

IIEF-5

Datum: _____ Namn: _____

Personnr: _____

Frågeformulär – sexuell funktion män

Patientinstruktioner:

Sexuell hälsa är en viktig del av en persons totala fysiska och psykiska välbefinnande. Sexuella problem är emellertid mycket vanliga i befolkningen. Erektionsproblem hör till det mest vanliga, och är något som alla män kan drabbas av någon period i livet. Detta formulär är tänkt att vara en hjälp för Dig och Din läkare att tillsammans identifiera eventuella problem.

IIEF-5 "ED-SCORE"

Varje fråga har 5 svarsalternativ. Dessutom finns i de flesta fall ytterligare en kolumn med ett kryss (X) som du ringar in om frågan inte är relevant för Dig. Ringa in det svar som bäst beskriver din situation. Ringa endast in ett svarsalternativ per fråga.

EREKTION		Mycket svag eller ingen alls	Svag	Måttlig	Stark	Mycket stark
1. Hur uppskattar Du att din allra till att kunna få och behålla en erektion vart de senaste 6 månaderna?		1	2	3	4	5
2. Hur ofta efter sexuell stimulering har Din erektion, under de senaste 6 månaderna, blivit tillräckligt styv för att kunna tränga in i din partner?	Ingen sexuell aktivitet har förekommit	Nästan aldrig eller aldrig	Några få gånger (mycket färre än hälften av gångerna)	Ibland (ungefär hälften av gångerna)	De flesta gångerna (mycket mer än hälften av gångerna)	Nästan alltid eller alltid
	X	1	2	3	4	5
3. Hur ofta har Du, under samlag, kunnat behålla erektionen sedan Du trängt in i Din partner de senaste 6 månaderna?	Inga försök till samlag har förekommit	Nästan aldrig eller aldrig	Några få gånger (mycket färre än hälften av gångerna)	Ibland (ungefär hälften av gångerna)	De flesta gångerna (mycket mer än hälften av gångerna)	Nästan alltid eller alltid
	X	1	2	3	4	5
4. Hur svårt hade Du att behålla erektionen ända till slutet av samlaget de senaste 6 månaderna?	Inga försök till samlag har förekommit	Mycket stora svårigheter	Stora svårigheter	Svårigheter	Vissa svårigheter	Inga svårigheter
	X	1	2	3	4	5
TILLFREDSSTÄLLELSE	Inga försök till samlag har förekommit	Nästan aldrig eller aldrig	Några få gånger (mycket färre än hälften av gångerna)	Ibland (ungefär hälften av gångerna)	De flesta gångerna (mycket mer än hälften av gångerna)	Nästan alltid eller alltid
5. När Du de senaste 6 månaderna försökt genomföra samlag, hur ofta har Du upplevt dem som tillfredsställande?	X	1	2	3	4	5

Total ED-poäng (fr 1–5): _____

HÅRDHETSSKALA (EHS)²

Ringa in det alternativ som bäst motsvarar erektionens hårdhet under sexuell aktivitet de senaste fyra veckorna. I denna fråga definieras sexuell aktivitet som samlag, förspel och onani. Penetration definieras som (vaginal) penetration av partnern, tränga in i partnern.

EREKTIONENS HÅRDHET	Penis större men ej hård	Hård, men inte tillräckligt för penetration	Tillräckligt hård för penetration, men inte helt styv	Fullständigt hård och styv
	1	2	3	4

EREKTIONS-HÅRDHETS-SKALAN

EHS

BEHANDLING

PDE5-hämmare

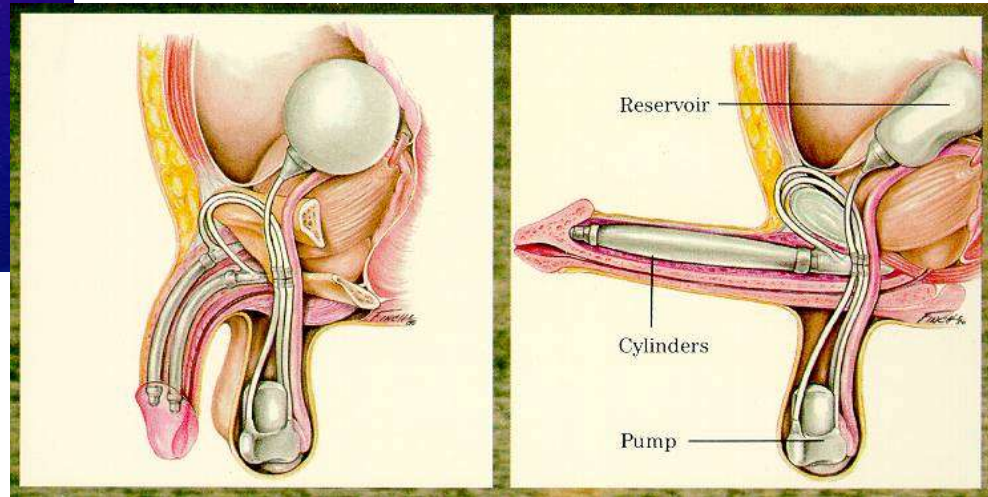
PDE5-HÄMMARE & HJÄRTSJUKDOM

- Vänta ett par veckor efter AMI
- EJ vid nitromedicinering!
- OK när pat klarar av fysisk ansträngning
  - Gå 2 trappor
  - Cykla >1,6 km
  - Rask promenad
- Viagra i 1:a hand. Kort halveringstid
- Konsultera kardiolog vid tveksamheter

TEKNISKA HJÄLPMEDEL

○ Implantat

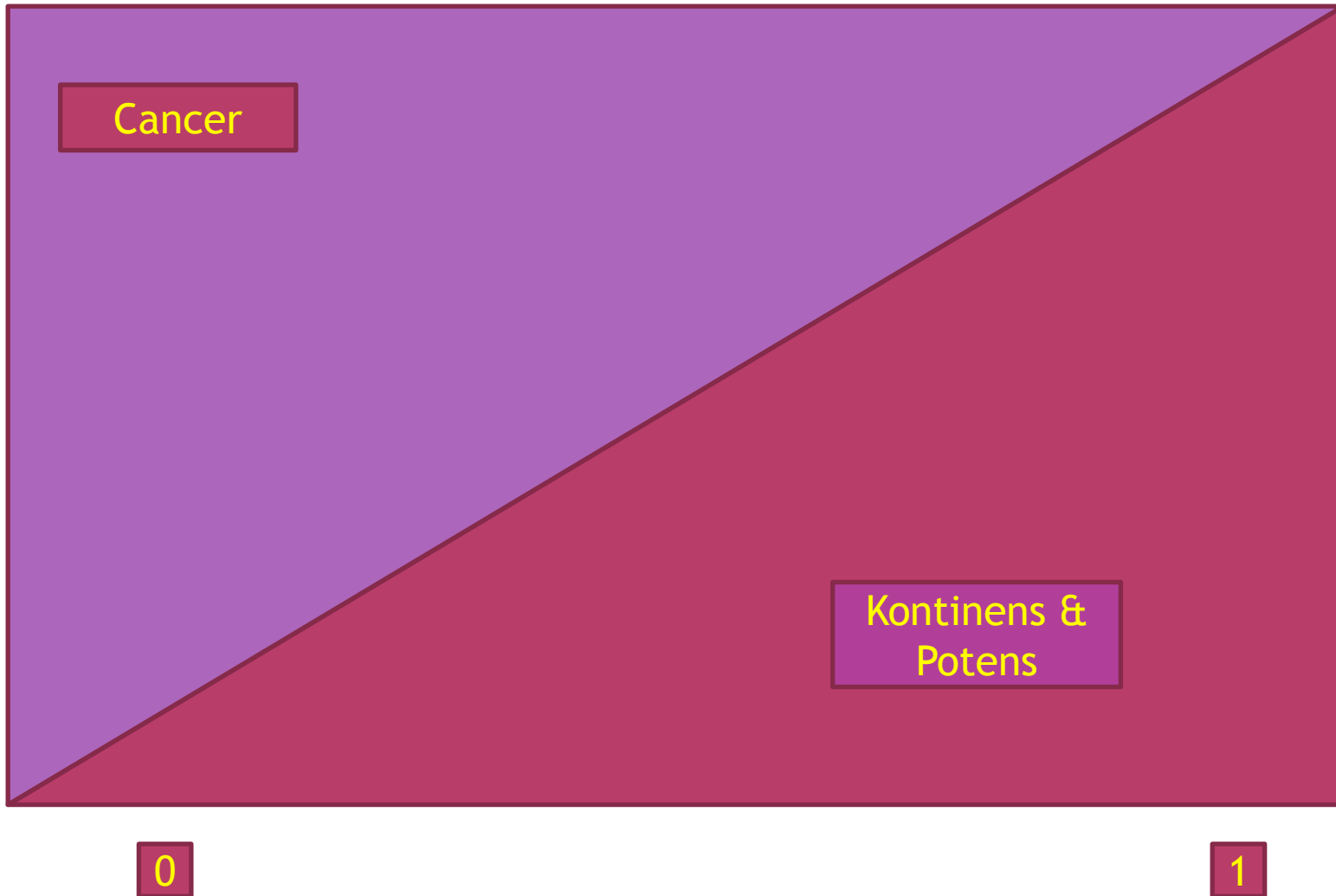
ED-REHABILITERING

○ Varför?

- Enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer (2007), åligger det oss på den behandlande kliniken, att komma tillrätta med, efter behandlingar, eventuellt uppkomna biverkningar.
- Flera studier visar att PDE5-hämmare har god effekt men endast 24 - 30 procent av patienterna återfår sin spontanförmåga (Brock, 2011; Baniel et al, 2001).

ED-REHABILITERING

ED-REHABILITERING

- ◉ Behandling av cancer, strålning, hormonbehandling och operation, kan leda till tillfällig eller permanent nedsatt erektionsförmåga
- Sexualitet – Erektion – Identitet – Manlighet
- Svikt = Svaghet = Kris
- Drar sig undan - Skam
- Partnern?
- Bryta den onda cirkeln

ED-REHABILITERING

Behandling

- ⊙ Så snart som möjligt (?)
  - Nervåterväxt
  - Undvika cavernös hypoxi

- ⊙ Information till patienten
  - Behandling under lång tid
  - Behandlingsplan

- ⊙ Rätt ED-behandling till rätt behandling
  - Hormoner= Nedsatt Lust
  - OP/Strålning=Nervskada

REHABILITERINGSSTRATEGIER

○ PDE5-hämmare

- Högdos - fulldos 2-3 ggr/vecka
- Lågdos - ¼ tablett dagligen, fulldos x 1/vecka
- Enkelt - biverkan - kostnad - effekt

○ Caverject/Bondil

- Dosering?
- Trauma
- Högkostnadsskyddat

○ Tekniska hjälpmedel

- Konstlat, Mekaniskt

ED-MOTTAGNING

Sjuksköterskans roll och uppgift

- ◉ Vara väl förberedd
- ◉ Visa att du är beredd att ta emot patientens problem
  - Ord
  - Handling
  - Miljö
- ◉ Lyhörd
- ◉ Förkasta egna fördomar och föreställningar om sex och samlevnad

ED-MOTTAGNING

- Uppföljning
  - Utbildning - Vad kan patienten förvänta sig
  - Uppmuntran - Finnas till hands
  - Utvärdering - Tidsplan, Byte av preparat